

ПФНЗ “МЕДИЧНИЙ КОЛЕДЖ”

Фонетика.

**Загальна характеристика
звукового складу мови**

ПЛАН ЛЕКЦІЇ:

1. Фонетика як наука. Предмет фонетики.

2. Загальна характеристика звукового складу мови:

1) класифікація голосних звуків;

2) класифікація приголосних.

3. Стилістичні засоби фонетики.

Фонетика (від гр. phoene

"голосовий звук", phoenetikoes "звуковий") —

**розділ мовознавства, який
вивчає звуки мови.**

Мовознавча вікторина

1. З якої кількості звуків складається звукова система української літературної мови?

2. Скільки голосних звуків в українській літературній мові?

3. На які групи поділяються приголосні звуки за участю голосу й шуму?

4. Які звуки утворюються за допомогою голосу й шуму?

5. Які приголосні характеризуються за глухістю-дзвінкістю?

6. На які групи поділяються приголосні звуки за твердістю-м'якістю?

- 1.38 звуків.**
  - 2. 6 голосних звуків.**
  - 3. Шумні й сонорні.**
  - 4. Сонорні.**
  - 5. Шумні.**
  - 6. Тверді і м'які.**
-

А	Б	В	Г	Ґ	Д	Е
Є	Ж	З	И	І	Ї	Й
К	Л	М	Н	О	П	Р
С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч
Ш	Щ	Ь	Ю	Я		

Звукова система
української мови
нараховує 38 звуків: 6
голосних і 32 приголосні.
Поділ звуків на голосні і
приголосні – це найбільше
протиставлення у системі
звуків мови.

Голосні - це звуки
людської мови, основу
яких становить голос:

а, о, у, е, и, і

За місцем творення

(береться до уваги рух язика в горизонтальній площині ротової порожнини)

виділяються **голосні** звуки

переднього ряду ([e], [и], [i]) та

заднього ([a], [o], [y])

Залежно від **ступеня підняття**
язика, розрізняють **голосні** звуки:
низького ([a]),
середнього ([e], [o]),
високого ([i], [и], [y])
ступенів підняття

За участю губ голосні

поділяються на:

- **неогублені** (нелабіалізовані)

- **огублені** (лабіалізовані).

До огублених належать [o], [y],

- решта голосних звуків

неогублені.

Приголосні - це звуки людської мови, основу яких становить шум або шум з більшою чи меншою часткою *голосу*.

В основі поділу приголосних на шумні й сонорні, дзвінкі і глухі

лежить **участь голосу і шуму**
при їх творенні.

Сонорні (від лат. *sonorus* - звучний) – це приголосні, при творенні яких голос переважає над шумом. Цих звуків в українській мові 9:

[в], [м], [н], [н'], [л], [л'], [р], [р'], [й].

Решта – **шумні**, поділяються на **дзвінкі**, при творенні яких шум переважає над голосом, і **глухі**, в яких голос взагалі відсутній.

Дзвінкі [б] [д] [д'] [з] [з'] [дз]
[дз'] [ж] [дж] [г] [г]

Глухі [ф] [к] [х] [ч] [ш] [п] [с] [т]
[ц] [с'] [т'] [ц']

За ознакою твердості чи м'якості

приголосні розмежовуються
на тверді і м'які

Тверді

[б] [п] [в] [м] [ф] [ж]

[ч] [ш] [дж] [г] [к]

[х] [г] [д] [т] [з] [с] [ц]

[л] [н] [р] [дз]

М'які

[д'] [т'] [з'] [с'] [ц'] [л'] [н']

[р'] [й] [дз']

СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ФОНЕТИКИ:

- ❖ алітерація,
- ❖ анафора,
- ❖ епіфора,
- ❖ асонанс,
- ❖ тавтологія,
- ❖ рима-співзвуччя.

Алітерація — повторення
подібних за звучанням
приголосних у віршованому
рядку, строфі для підсилення
звукової або інтонаційної
виразності й музичності.

Анафора — єдинопочаток,
повторення на початку
віршових рядків, строф або
речень однакових чи
співзвучних слів,
синтаксичних конструкцій.

Епіфора — повторення однакових виразів, слів, або звукових сполучень у кінці віршових рядків чи строф, а також прозових уривків з метою посилення виразності поетичної мови, підкреслення чогось.

Асонанс — повторення
однакових голосних звуків у
рядку або строфі, що надає
віршованій мові
милозвучності, підсилює її
музичність

Тавтологія — повторення одного й того ж слова, однокореневих чи близьких за значенням, щоб з більшою силою виразити щось важливе у висловленій думці.

Рима-співзвуччя – звуковий повтор у віршах, особливо в кінці рядків, рима допомагає сприйманню твору, надає йому емоційного забарвлення.

Дослідження-аналіз

1. Гігантське місто витискає штанги –
гуп, гуп-гуп...
(Л. Костенко).

2. Колишися, калинонько, колишися,
зеленими листочками розпишися (М.
Підгірянкa).

3. І він іде, і я собі іду. Йдемо удвох під
вечір по стежині. А він мені дудукає: ду-ду!
(Л. Костенко).

4. Тихше. Тихше — Хто це дише?.. (О.
Олесь).

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

- Знати напам'ять алфавіт.
- Вивчити поділ звуків на голосні і приголосні та характеристику звуків.
- ❖ Із творів художньої літератури (не з інтернету) виписати приклади алітерації, анафори, епіфори, асонансу, тавтології, рими-співзвуччя.